

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

(назва дисципліни)

підготовки _____ **бакалавра** _____

(назва освітнього рівня)

Спеціальності _____ **231 Соціальна робота** _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота

Силабус навчальної дисципліни «Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота.

Розробник: Мартинюк Тетяна Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Брушневська Ірина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

(доц. Чернета С.Ю.)

I. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота Соціальна робота. Перший (бакалаврський) рівень	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/ 4</u>		Рік навчання <u>3</u>
		Семестр <u>6</u> -ий
		Лекції <u>30</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>30</u> год.
		Лабораторні _____ год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Індивідуальні _____ год.
		Самостійна робота <u>52</u> год.
	Консультації <u>8</u> год.	
Форма контролю: іспит		
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача (- ів)

Викладач: Мартинюк Тетяна Анатоліївна,
Науковий ступінь кандидат педагогічних наук,
Вчене звання доцент
Посада доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Контактна інформація
Телефон: +380663560436,
Електронна пошта: Martynyuk.Tetyana@vnu.edu.ua
Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Програма навчального курсу «Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю» складена відповідно до навчального плану підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота і вивчається в шостому семестрі, формою контролю є екзамен. На вивчення навчальної дисципліни відведено 4 кредити (120 годин), у тому числі для денної форми навчання по 30 годин лекційних та 30 практичних занять, 8 год. консультації та 52 год. самостійної роботи.

Навчальний курс спрямований на оволодіння студентами знаннями, що дозволяють вивчити теоретико-методологічні, та організаційно-методичні засади соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, а також особливостями роботи з дітьми і молоддю в інклюзивному та інтегрованому освітніх середовищах. Силабус ґрунтується на системному підході до науково-методичних основ соціальної інтеграції та компетентнісному підході до вивчення особливостей організації інклюзивного навчання дітей з інвалідністю, технологій соціалізації та соціальної інтеграції.

Вивчення навчальної курсу «Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю» сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів/працівників, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, забезпечить оволодіння сучасними теоретичними і прикладними знаннями з теорії та практики соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, сприятиме подальшому професійному зростанню.

Пререквізити: *Інклюзивна освіта.*

Постреквізити: *Соціальна робота з різними категоріями клієнтів.*

2. Метою вивчення навчальної дисципліни “Соціальна інтеграція осіб з

інвалідністю” формування готовності у майбутніх соціальних педагогів/працівників до роботи з дітьми з інвалідністю, формування теоретичної бази, практичних навичок та особистісних якостей, необхідних при роботі із зазначеною категорією дітей, їх успішної інтеграції та соціалізації.

3. Завданнями курсу є:

- оволодіння студентами понятійним і термінологічним апаратом з дисципліни;
- визначення особливостей державної політики, законодавства України в галузі освіти, соціального захисту осіб з інвалідністю;
- вироблення навичок командної роботи при соціалізації, навчанні та вихованні дітей з інвалідністю;
- формування у здобувачів вищої освіти професійних мотивів та цінностей соціальної роботи з дітьми з інвалідністю;
- оволодіння основними методиками і технологіями соціальної роботи з дітьми з інвалідністю.

4. Результати навчання (Компетентності)

Навчальна дисципліна спрямована на формування *інтегральної* (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог) та *загальних компетентностей* (ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. А також низки *фахових компетентностей*: (ФК 6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб. ФК 8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах. ФК 11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей. ФК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи. ФК 18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері. ФК 21. Здатність забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку й інвалідністю у соціальному середовищі. ФК 25. Здатність здійснювати соціально-педагогічну підтримку сімей та дітей з урахуванням ключової ознаки вразливості, організовувати та проводити заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству) та *програмних результатів навчання* (ПР32. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід. ПР33. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми. ПРУ 9. Забезпечувати інклюзивні процеси, виявляти особливості та шляхи покращення життєдіяльності дітей та молоді з інвалідністю у соціальному середовищі. ПРК3. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів. ПРАіВ1. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях. ПРАіВ 2. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціальнополітичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. ПРАіВ 4. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога. ПРАіВ 5. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки. ПРАіВ 7. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання. ПРАіВ8. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень. ПРАіВ9. Здійснювати вибір і реалізацію технологій соціально-педагогічної роботи з різними категоріями суб'єктів соціальної роботи в закладах освіти).

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Методи та технології викладання ¹	Форма Контролю ² / Бали
Змістовий модуль 1. Основні категорії дітей з особливими освітніми потребами.							
Тема 1. Соціальна ізоляція, соціальна інклюзія, соціальна інтеграція.	8	2	-	4	2	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС
Тема 2. Когнітивні порушення	6	2	2	2	-	проблемна лекція / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/3
Тема 3. Синдром Дауна	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РЗ/К/3
Тема 4. Розлади аутичного спектру	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ/3
Тема 5. Сенсорні порушення	6	2	2	2	-	проблемна лекція / Zoom, Moodle	РМГ/3
Тема 6. Дитячий церебральний параліч	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/3
Тема 7. Емоційні та поведінкові розлади	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/3
Тема 8. Синдром дефіциту уваги та гіперактивності	6	2	2	2	-	традиційна лекція / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/3
Тема 9. Тривожні та депресивні розлади	8	-	2	4	2	традиційна лекція / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/3
Тести, контрольна робота 1							30
Разом за модулем 1	58	16	16	22	4		24
Змістовий модуль 2.							
Тема 10. Особливості діагностики різних категорій дітей з інвалідністю	6	2	2	2	-	проблемна лекція / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2
Тема 11. Робота соціального працівника з сім'ями, які виховують дитину з обмеженими можливостями	8	2	-	5	1	проблемна лекція	ДС
Тема 12. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами слуху.	6	2	2	2	-	проблемна лекція / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2
Тема 13. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами мовлення.	8	-	2	5	1	проблемна лекція / Zoom, Moodle	ДБ/3
Тема 14. Соціально-педагогічна робота з дітьми із затримкою	6	2	2	2	-	проблемна лекція /	ДС, ДБ/2

психічного розвитку.						Zoom, Moodle	
Тема 15. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами аутичного спектру.	6	2	2	2	-	проблемна лекція / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2
Тема 16. Соціально-педагогічна робота з дітьми з Синдромом Дауна.	6	2	2	2	-	проблемна лекція / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2
Тема 17. Соціально-педагогічна робота з дітьми з ДЦП.	8	2	-	5	1	проблемна лекція / Zoom, Moodle	ДС
Тема 18. Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми.	8	-	2	5	1	проблемна лекція / Zoom, Moodle	ДБ/3
Тести, контрольна робота 2							30
Разом за модулем 2	62	14	14	30	4		16
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота							60/тести
ІНДЗ (за наявності)							-
Інше (вказати)							-
Всього годин/ Балів	120	30	30	52	8		120/100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з форм навчання або симбіоз у формі он-лайн лекцій для студентів з індивідуальним планом навчання або заочної форми навчання, а також для студентів, які мають пропуски з поважних причин та/або під час карантинних обмежень. ^{2/} Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, тощо. У випадку набору студентів менше 7 (малокомплектна група) кількість аудиторних годин зменшується вдвічі. Теми не розглянуті аудиторно опрацьовуються студентами самостійно. Розподіл годин здійснюється відповідно до навчального плану, у випадку малокомплектної групи коректується відповідно до навчального навантаження.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№	ТЕМА	ГОД
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Основні категорії дітей з особливими освітніми потребами.	
1.	Тема 1. Соціальна ізоляція, соціальна інклюзія, соціальна інтеграція. Опрацювати основні поняття з дисципліни, зробити порівняльний аналіз ключових: соціальна ізоляція, соціальна інклюзія, соціальна інтеграція.	4
	Кожну із запропонованих тем опрацювати та бути готовим представити за алгоритмом 1. Класифікація та загальний огляд. 2. Загальні ознаки, особливості підтримки. 3. Організація навчання в інклюзивному середовищі Інструкції: - сформулювати презентацію з теми - додати відео, ролики чи соціальну рекламу...мультики...з проблеми - скласти по 10 тестових завдань (кінець презентації на 2-3 слайди, останній-	

	ключі)	
2.	Тема 2. Когнітивні порушення	2
3.	Тема 3. Синдром Дауна	2
4.	Тема 4. Розлади аутичного спектру	2
5.	Тема 5. Сенсорні порушення	2
6.	Тема 6. Дитячий церебральний параліч	2
7.	Тема 7. Емоційні та поведінкові розлади	2
8.	Тема 8. Синдром дефіциту уваги та гіперактивності	2
9.	Тема 9. Тривожні та депресивні розлади	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Основні категорії дітей з особливими освітніми потребами.		
10.	Тема 10. Особливості діагностики різних категорій дітей з інвалідністю. Сформувати порівняльну таблицю (проблема-діагностичний інструментарій). Соціальний педагог/працівник як суб'єкт роботи з дітьми з інвалідністю: особливості діагностики: - діагностика розладів слуху; - діагностика розладів мовлення; - діагностика дітей з аномаліями психосоціального розвитку; - діагностичні критерії для визначення дитячого аутизму;	2
11.	Тема Робота соціального працівника з сім'ями, які виховують дитину з обмеженими можливостями . Розкрити особливості практичної роботи соціального працівника з сім'ями, які виховують дітей з обмеженими можливостями. Розглянути основні етапи соціальнопедагогічної роботи з даною категорією сімей	5
12.	Тема 11. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами слуху. Визначити, опрацювати та сформувати порівняльну таблицю основних методик роботи з даною категорією дітей.	2
13.	Тема 12. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами мовлення. Визначити, опрацювати та сформувати порівняльну таблицю основних методик роботи з даною категорією дітей.	5
14.	Тема 13. Соціально-педагогічна робота з дітьми із затримкою психічного розвитку. Визначити, опрацювати та сформувати порівняльну таблицю основних методик роботи з даною категорією дітей.	2
15.	Тема 14. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами аутичного спектру. Визначити, опрацювати та сформувати порівняльну таблицю основних методик роботи з даною категорією дітей.	2
16.	Тема 15. Соціально-педагогічна робота з дітьми з Синдромом Дауна. Визначити, опрацювати та сформувати порівняльну таблицю основних методик роботи з даною категорією дітей.	2
17.	Тема 16. Соціально-педагогічна робота з дітьми з ДЦП. Визначити, опрацювати та сформувати порівняльну таблицю основних методик роботи з даною категорією дітей.	5
18.	Тема 17. Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми. Визначити, опрацювати та сформувати порівняльну таблицю основних методик роботи з даною категорією дітей.	5

IV. Політика оцінювання

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові

компетентності, вчасно і якісно виконати завдання.

Для усвідомленого й системного засвоєння курсу необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота студентів в усіх видах і формах її організації: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота.

Контроль успішності студентів здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Аудиторні заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – проблемних лекцій та лекцій-диспутів; практичних занять – з використанням інтерактивних методів: бесіда, дискусія, кейси, «асоціативний куш», проєктна діяльність та робота в малих групах.

На практичному занятті студенти презентують конкретну проблему, вчатьсЯ дискутувати, аргументовано доводити свою точку зору; об'єктивно оцінювати власні знання й уміння, а також, як експерти – знання своїх колег-одногрупників.

Модульна контрольна робота проводиться у вигляді тестування: роздруковані тестові завдання за умови очного навчання, онлайн-тести на платформі Classroom.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Обов'язковими є:

1) поточний контроль – мультимедійне представлення завдання по темі, передбаченій силабусом, яке передбачає не лише володіння теоретичними знаннями, але й практичними вміннями. Максимальну кількість балів для денної форми навчання по усіх темах на практичних заняттях (3 бали) можна отримати за умови представлення завдання (мультимедійного, проєктного, усного, графічного) та виконання завдання самостійної роботи. Поточний контроль – максимум **40 балів**;

2) написання МКР (їх 3, після вивчення кожного з трьох змістових модулів), кожна МКР по 20 балів.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. У форс-мажорних ситуаціях навчання може проходити також в он-лайн формі (за погодженням з деканатом).

Зарахування результатів формального, неформального та інформального навчання здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Академічна доброчесність: виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 1 бал). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

V. Підсумковий контроль

Іспит проводиться у вигляді тестування на парі (роздруковані варіанти тестових питань) за умов очного навчання, а також у форматі онлайн-тестів на платформі Classroom. Студентами пропонуються тестові завдання у кількості 30 запитань. Максимальна оцінка за іспит – **60 балів**.

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;

- завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь;
- завдання передбачає формулювання визначення.

Програма іспиту затверджується на засіданні кафедри.

Студент, який набрав більше 75 балів в результаті поточного та підсумкового контролю має право погодитись на оцінку під час іспиту. У разі складання іспиту бали підсумкового контролю анулюються. Якщо студент набирає менше 60 балів за результатами поточного контролю та іспиту, він складає іспит повторно. Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу.

Питання заліку

1. Сутність понять: соціальна ізоляція, соціальна інклюзія, соціальна інтеграція.
2. Основні моделі інвалідності.
3. Когнітивні порушення: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
4. Організація та стратегії соціалізації.
5. Синдром Дауна: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
6. Організація та стратегії соціалізації.
7. Розлади аутичного спектру: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
8. Організація та стратегії соціалізації.
9. Сенсорні порушення: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
10. Організація та стратегії соціалізації.
11. Дитячий церебральний параліч: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
12. Організація та стратегії соціалізації.
13. Емоційні та поведінкові розлади: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
14. Організація та стратегії соціалізації.
15. Синдром дефіциту уваги та гіперактивності: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
16. Організація та стратегії соціалізації.
17. Тривожні та депресивні розлади: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
18. Організація та стратегії соціалізації.
19. Синдром дифіциту уваги та гіперактивності: загальний огляд, класифікація, особливості підтримки.
20. Організація та стратегії соціалізації.
21. Тема 10. Особливості діагностики різних категорій дітей з інвалідністю
22. Робота соціального працівника з сім'ями, які виховують дитину з обмеженими можливостями
23. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами слуху.
24. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами мовлення.
25. Соціально-педагогічна робота з дітьми із затримкою психічного розвитку.
26. Соціально-педагогічна робота з дітьми з розладами аутичного спектру.
27. Соціально-педагогічна робота з дітьми з Синдромом Дауна.
28. Соціально-педагогічна робота з дітьми з ДЦП.
29. Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми.
30. Функції соціального педагога/працівника у інтегрованому освітньому середовищі ЗЗСО.
31. Функції соціального педагога/працівника у інтегрованому освітньому середовищі ЗВО.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям

VII. Рекомендована література

Основна література

1. Байда Л.Ю. Інвалідність та суспільство:[навч.-метод. посіб.] / за заг. ред. Л.Ю. Байди, О.В. Красюкової-Еннс. К., 2012. 216 с.
2. Безпалько О., Едель С. Підготовка волонтерів до роботи з дітьми з обмеженими функціональними можливостями/методичні рекомендації / за ред. А.Й. Капської. К. НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001.
3. Білозерська І.О. Деякі аспекти формування батьківської компетентності у родинах, що мають дітей з порушеннями розвитку. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з порушеннями розвитку. К. 2010.
4. Будяк Л.В. «Інклюзивне навчання в сільському загальноосвітньому закладі». - Черкаси, 2010.
5. Данілавічюте Е.А., Літовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: [навч.-метод. посіб.] / за заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 360 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
6. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист. (Збірник документів): ч. 2, К., АТ Видавництво «Столиця», 1998. с. 63-66.
7. Діти з особливими потребами у школі: Психолого-педагогічний супровід / Ольга Романова та ін..К.: Шкільний світ, 2011. С.22-36
8. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України. Сучасний стан і перспективи розвитку. К., 1999, с. 52-55.
9. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К. : Педагогічна думка, 2007. 458 с.
10. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. К. : САММІТ книга, 2008. 270 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
11. Мартинюк Т. А. Основні складові соціальної інтеграції осіб з інвалідністю. *Педагогічний часопис Волині* : науковий журнал. Луцьк : СЛУ імені Лесі Українки, 2018. №4(11). С. 183–189.
12. Мартинюк Т. А. Сутність соціальної інтеграції осіб з інвалідністю. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. 2018. №9(382). С. 115–121.
13. Martynyuk T. Husak P. Role of personal contracts in the psychoactive substances use prevention, social integration and resocialization of juveniles convicted. *Knowledge. Education. Low*.

Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie. №1 (21). 2018. С. 50–57. URL: <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/585>

14. Мартинюк Т. А., Чиж А. Г. Сутнісна характеристика молоді з інвалідністю як об'єкту соціальної роботи. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Серія: Педагогічні науки.* 2019. №2(386). С. 115–121.

15. Kazanowski Z., Martyniuk T. Kontakty z niepełnosprawnymi rówieśnikami w szkole podstawowej a gotowość młodzieży polskiej i ukraińskiej do integracji edukacyjnej. *Edukacja – Technika – Informatyka.* 2019. №4(30). С. 104–109.

16. Kazanowski Z., Martyniuk T. Integracja edukacyjna z rówieśnikami z niepełnosprawnością w percepcji młodzieży polskiej i ukraińskiej. *Edukacja – Technika – Informatyka.* 2019. №4(30). С. 98–103.

17. Martyniuk T. Peculiarities of teachers' attitudes towards integration: a review of the literature. *Knowledge. Education. Law. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie.* 2019. №3/4 (27/28). С. 85–94. URL : <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/645>

18. Мартинюк Т. А. Основні підходи до визначення критеріїв соціальної інтеграції молоді з інвалідністю засобами соціокультурної анімації. *Інноваційна педагогіка : науковий журнал.* 2020. №22. С. 77–82.

19. Мартинюк Т. А. Сутність анімаційного підходу у контексті роботи з молоддю з інвалідністю. *Інноваційна педагогіка : науковий журнал.* 2020. №24. С. 96–101.

20. Мартинюк Т. А. Стратегія і тактика дослідження стану соціальної інтеграції молоді з інвалідністю. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* 2020. №2(333). С. 248–260.

21. Мартинюк Т. А. Прикладне та концептуальне розуміння анімації в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки).* 2020. №16 (2). С. 151–162.

22. Мартинюк Т. А. Соціально-інтегративні ресурси засобів соціокультурної анімації в роботі з молоддю з інвалідністю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць.* Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Випуск 39. С. 69–75.

23. Sarancha I., Demchenko I., Volkova K., Khmeliar I., Babiak V., Sabadyshyn R., Babiak O., Imeridze M., Buzhyna I., Gusak L., **Martyniuk T.**, & Marchak T. The Socialization of People with Muscle-Skeleton Disorders in Rehabilitation Centres. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience.* 2020. Vol. 11(3). P. 01–14. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/11.3/105>

24. Мартинюк Т. А., Брушневська І. М. Дослідження актуального стану соціальної інтеграції молоді з інвалідністю в сучасній Україні засобами соціокультурної анімації. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка.* 2020. Вип. 34. Т. 1. С. 270–275.

25. Martyniuk T. Integratation of Inclusion, Equity, Diversity, and Social Justice in Doctoral Education: Modern Research Discourse Analysis. *Knowledge. Education. Law. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie.* 2020. №2 (30). С. 371–382. <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/645>

26. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. [Електронний ресурс] / за заг. ред. А.А. Колупаєвої. К.: «А.С.К.», 2012. 307 с. (Серія «Інклюзивна освіта»). – Режим доступу: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/17/>

27. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями. Навчально-методичний посібник для соціальних працівників і соціальних педагогів / за ред. А.Й.Капської. К.: ДЦССМ, 2003. 168 с.

28. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник /За ред. проф. А.Й.Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.

29. Про становлення інвалідів України та основи державної політики щодо вирішення проблем громадян з особливими потребами: Державна доповідь. К.: Соцінформ, 2002. 160.

Допоміжна література

1. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#n356>
2. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 № 2671-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#n482>
3. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 № 966-IV. Редакція від 07.01.2018. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15#Text>
4. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 № 2558-III. Редакція від 01.01.2020. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> дата звернення: 28.03.2020)
5. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05.02.1993 № 2998-XII. Редакція від 04.11.2018. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>
6. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 р. від 01.08.2012 № 706, Редакція від 31.08.2017. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/706-2012-%D0%BF>
7. Постанова Кабінет Міністрів України «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів», Концепція від 12.10.2000, № 1545. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1545-2000-%D0%BF> ,
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2005 р. №877 «Про затвердження типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями», Редакція від 15.11.2006. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-2005-%D0%BF> (дата звернення: 18.09.2018)

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <http://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12303/>
2. http://www.irf.ua/knowledgebase/news/sotsialne_stanovische_lyudey_z_obmezhenimi_mozhli_v_ostyami_v_nimechchini/
3. <http://bukvar.su/sociologija/70651-Social-naya-rabota-s-pozhilymi-lyud-mi-s-ogranichennymivozmozhnostyami.html>
4. <http://cent.dn.ua/robota-z-lyudmy-z-obmezhenymy-mozhlyvostyamy/>
5. http://zaochka.net/catalog_p_29_p_26.html